

P.O.I-0718-9/06

Sprawozdanie z przeprowadzonych badań ankietowych i szkolenia dotyczących “społeczeństwa informacyjnego” w okresie od listopada 2005 r. do czerwca 2006 r.

Badania ankietowe wraz z prezentacją było prowadzone w ramach pełnionej funkcji Pełnomocnika ds. Społeczeństwa Informacyjnego Starosty Skarżyskiego (podstawą powołania jest zarządzenie nr 26/2005 Starosty Skarżyskiego z dnia 1 lipca 2005 r.)

Cel badań:

Uzyskanie informacji na temat sposobu pojmowania społeczeństwa informacyjnego oraz sposobów przepływu informacji i wpływu na jej zawartość. Przeprowadzone badanie ankietowe było także wstępem, który miał wskazać - poruszyć tematy następnie pokazywane w prezentacji autorskiej przedstawionej przeze mnie zgromadzonym osobom.

Wypełniający ankiety:

W założeniu miały to być wszystkie młode osoby będące uczniami skarżyskich szkół ponadgimnazjalnych. Założenie to ze względów ograniczeń czasowych mojej osoby nie zostało zrealizowane. Odbyły się jedynie badania i szkolenia w następujących szkołach:

- II Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza;
- III Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 4;

Opiekunowie/nauczyciele klas uczestniczących w zajęciach także wypełniali ankiety.

Badania ankietowe przeprowadziłem także na osobach pracujących i bezrobotnych podczas 2 spotkań: w Powiatowym Urzędzie Pracy w Skarżysku-Kamiennej i w ramach klubu osób bezrobotnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Bliżynie.

Ankietę wypełniło 365 osób.

Oceniając wiarygodność wypełniania mogę wskazać tylko dwa przypadki gdzie ankieta przynajmniej w części początkowej nie została potraktowana poważnie (wpisanie błędnego wieku).

Sposób wypełniania ankiety:

Ankieta wypełniana była anonimowo. Wypełnianie ankiety polegało na oznaczeniu jednej lub większej ilości odpowiedzi. Pytanie 1 wymagało podania swojego wieku, a 6 wymagało ewentualnego wpisania nazwy mediów lokalnych będącej źródłem informacji lokalnych.

Średnio wypełnienie ankiety zajmowało około 10 do 15 minut.

Treść ankiety:

Treść ankiety została opracowana w postaci 25 pytań z podziałem na dane ogólne o wypełniającym, źródeł, z których pozyskują informacje, stosunku do nowoczesnych technologii, zaangażowania w odbiór i wytwarzanie informacji, poczucia wspólnoty społecznej, stosunku do "piractwa komputerowego".

Treść pytań opracowałem osobiście, a następnie konsultowałem z Panią dr Ewą Podleśną i specjalistą IT Pawłem Wężykiem. Konsultacje z osobami nie związanymi z funkcjonowaniem samorządu miały za zadanie uzyskanie zewnętrznych opinii mogących poprawić treść ankiety i uzyskać większą ilość danych. Po konsultacjach i testowych wypełnieniach naniosłem zmiany do ankiety.

Treść ankiety była następująca:

Ankieta dot. SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Proszę wpisać lub zakreślić najbardziej trafną według Ciebie odpowiedź.

---

1. *Ile masz lat?* .....

2. *Jesteś?*

- a) Kobieta;
- b) Mężczyznę.

3. *Gdzie mieszkasz?*

- a) W mieście;
- b) Na wsi.

4. *Co Ci przychodzi na myśl gdy słyszysz "SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE"?*
- a) Internet;
  - b) Społeczeństwa "starej Europy" i USA;
  - c) Przyszłe społeczeństwo Polski;
  - d) Moje środowisko i otoczenie.
5. *Informacje o świecie przede wszystkim docierają do Ciebie za pomocą:*
- a) Radia;
  - b) Telewizji;
  - c) Internetu;
  - d) Gazet;
  - e) Wiadomości od innych ludzi;
  - f) Nie interesują mnie.
6. *Skąd dowiadujesz się o tym co dzieje się w Twoim regionie:*
- a) Z prasy lokalnej: .....
  - b) Z portali internetowych: .....
  - c) Od ludzi;
  - d) Z radia lokalnego: .....
  - e) Z lokalnej telewizji: .....
  - f) Nie interesuję się.
7. *Codzienna ilość informacji:*
- a) Stymuluje mnie do intensywnego życia i umożliwia rozwój;
  - b) Ogłusza mnie;
  - c) Przeraża mnie;
  - d) Jest mi obojętna.
8. *Czy uczestniczysz w dyskusjach i debatach społecznych?*
- a) Tak, wszędzie gdzie pojawiają się interesujące tematy;
  - b) Tak, na forach internetowych;
  - c) Tak, w czatach internetowych;
  - d) Tak, poprzez SMS;
  - e) Tak, uczestnicząc osobiście w spotkaniach;
  - f) Tak, wysyłając listy tradycyjną pocztą;
  - g) Tak, odpowiadając na pytania ankietowe;
  - h) Nie.

9. *Czy korzystasz z internetu?*

- a) Nie;
- b) Tak, do 5 razy w miesiącu;
- c) Tak, do 3 razy w tygodniu;
- d) Tak, codziennie lub prawie codziennie.

10. *Elektroniczne sposoby przesyłania informacji:*

- a) Interesują mnie;
- b) Korzystam z nich;
- c) Przerażają mnie;
- d) Nie są mi potrzebne.

11. *Twoi najbliżsi:*

- a) Nie radzą sobie z nowymi technologiami;
- b) Fascynują się rozwojem nowych technik;
- c) Podchodzą do nowinek technicznych zwyczajnie, bez emocji.

12. *Jak Twoje otoczenie podchodzi do najnowszych zdobyczy techniki?*

- a) Zachęca mnie do korzystania z nich;
- b) Jest źle nastawione do nich.

13. *Czy masz idola?*

- a) Tak;
- b) Nie.

14. *Idol:*

- a) Musi być znanym mi osobiście człowiekiem;
- b) Nie jest mi potrzebny;
- c) Może być kimś wirtualnym, kogo znam poprzez telewizję, radio, internet;
- d) Nie musi być człowiekiem.

15. *Odczuwasz, że jesteś obywatelem:*

- a) Świata;
- b) Europy;
- c) Polski;
- d) "Małej ojczyzny".

16. *Co Twoim zadaniem przyczyni się do największych zmian w świecie?*

- a) Nowe technologie;
- b) "Rządzący";
- c) Dostęp do informacji;
- d) Zmiany w ekologii;
- e) Ruchy społeczne (konflikty, religie).

17. *Najbardziej interesują Cię debaty i sondaże dotyczące:*
- a) Gminy, powiatu, województwa;
  - b) Kraju;
  - c) Unii Europejskiej;
  - d) Świata;
  - f) Nie są interesujące.
18. *Czy uczestniczysz w tradycyjnych głosowaniach (samorządowych, parlamentarnych, prezydenckich, do parlamentu Unii Europejskiej)?*
- a) Tak;
  - b) Nie.
19. *Głosowanie za pomocą komputera lub telefonu sprawi że:*
- a) Będę w nim uczestniczył;
  - b) Nie będę w nim uczestniczył.
20. *Jak oceniasz swoją wiedzę?*
- a) Wysoko;
  - b) Średnio;
  - c) Nisko.
21. *Czy uważasz, że trudności w zdobywaniu nowych wiadomości są spowodowane:*
- a) Czytaniem bez zrozumienia;
  - b) Złym sposobem nauczania w szkołach;
  - c) Brakiem chęci i motywacji;
  - d) Zbyt dużym zakresem wiadomości do opanowania;
22. *Które ze stwierdzeń jest Ci najbliższe?*
- a) Informatyka ma służyć innym dziedzinom nauki;
  - b) Informatyka współcześnie jest podstawową dziedziną nauki;
23. *Znajomość języków obcych:*
- a) Jest mi potrzebna już dziś;
  - b) Będzie mi potrzebna w przyszłości;
  - c) Nie jest mi potrzebna.
24. *Swoją przyszłość upatrujesz w:*
- a) Rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy i dostępie do informacji;
  - b) Rozwoju gospodarki tradycyjnej (fabryki, kopalnie, transport);
  - c) Rozwoju UE;
  - d) Nie zastanawiam się nad tym.
25. *Czy piractwo komputerowe to?*
- a) Przestępstwo;
  - b) Obejście wysokich cen programów.

Analiza danych z ankiet:

Do zliczania odpowiedzi posłużyłem się arkuszem kalkulacyjnym, gdzie każda zakreślona odpowiedź była oznaczana wartością "1". W kategorii wieku wyliczałem średnie dla określonych grup wiekowych. Zastosowałem podział na grupy wiekowe: od 15 do 17 lat – młodzież szkolna, 18 – osoby wchodzące w wiek dorosły, od 19 do 22 lat - okres szkolny i zakończenia edukacji w szkole ponadgimnazjalnej, od 23 do 51 lat – grupa ludzi dorosłych. Ujęcie osób ankietowanych w grupy wiekowe miało posłużyć do określenia zmian preferencji i poglądów w zadawanej tematyce pytań.

Przedstawienie graficzne wyników jak i ich ujęcie liczbowe zamieszczam jako załącznik nr 1 do niniejszego sprawozdania.

Wnioski:

Przeprowadzone przeze mnie badania nie mogą być traktowane jako wykonane zgodnie ze sztuką i standardami przyjętymi dla badań statystycznych. Mogą stanowić natomiast materiał wyjściowy do wyciągania wniosków jak te zamieszczone poniżej, a będące mojego autorstwa. Do wyciągnięcia wniosków posłużyły także i bezpośrednie uwagi osób wypełniających ankietę, które były przekazywane podczas przedstawianej przeze mnie prezentacji. Wnioski są moją osobistą interpretacją uzyskanych wyników.

- Ad. 4. Większość ankietowanych idee społeczeństwa informacyjnego kojarzy z internetem co świadczy o braku znajomości tej idei, jak i tego wszystkiego co ze sobą niesie. Grupa wiekowa 23-51 lat zgodnie z wynikami dużą nadzieję pokłada w swoim rozwoju jako nowoczesnego SI.

- Ad. 5 i 6. Telewizja jest największym przekaznikiem informacji o świecie dla każdej z grup wiekowych. Biorąc pod uwagę jak długo na rynku mediów istnieje internet ma on jednak jedną z najsilniejszych tendencji wzrostowych. Osoby dorosłe korzystają na równi z radia i TV, co może być podyktowane ograniczeniami czasowymi. W stosunku do źródeł informacji na tematy lokalne widać, że dominującym źródłem informacji jest informacja przekazywana bezpośrednio pomiędzy ludźmi co obarcza ją dość silnie znamieniem "plotki". Bardzo zły w porównaniu z wykresem pytania 5 jest wskaźnik z pytania 6 pokazujący brak zainteresowania sprawami lokalnymi przez najmłodszych ankietowanych. Dane te wskazują na większe zainteresowanie tym co dzieje się w dalekiej perspektywie niż tym co ma bezpośredni wpływ na nasze życie. Tendencja ta poprawia się

wraz z wiekiem osób badanych. Z pewnością ma na to wpływ uzyskanie prawa wyborczego lecz świadczy to też o małym poczuciu tożsamości z własnym regionem, z własnym otoczeniem. Wykorzystanie internetu do pozyskiwania informacji na temat własnego otoczenia jest mniejsze niż w przypadku zapoznawania się z informacjami ze świata. Biorąc pod uwagę częstotliwość korzystania z internetu przez ankietowanych, można domniemać, że korzystają oni z informacji z dużych portali internetowych i służy on jako medium rozrywki oraz nawiązywania kontaktów. Patrząc na statystyki korzystania ze strony Biuletynu Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Skarżysku-Kamiennej oraz reakcje osób na informacje o istnieniu takich stron (podczas szkolenia) widać, że podstawowe braki informacyjne są związane z niedoinformowaniem na temat dostępnych źródeł informacji. Problem leży zarówno po stronie braku promocji BIP jak również małej świadomości prawnej mieszkańców. Jeden z bezrobotnych po dowiedzeniu się o istnieniu stron BIP skomentował to w ten sposób: “Teraz będę już przy każdej okazji zaglądał na stronę BIP i patrzył co się w tej mojej gminie dzieje”.

- Ad. 7. Z wiekiem rola informacji staje się bardziej znacząca, ale i pojawiają się większe problemy z jej absorpcją. Proces nauki podejmowany w szkole dopiero w ostatnich latach edukacji daje prawdopodobnie efekt uświadomienia wagi informacji.

- Ad. 8. Biorąc pod uwagę brak prawa wyborczego osób do 18 roku życia, zbliżone są wyniki udziału w debatach wszystkich grup wiekowych. Uczestnictwo w debatach poprzez tradycyjne wysyłanie listów jest marginalne i nie jest już praktykowane. Korzystanie z medium internetu posiada bardzo duży potencjał, co odzwierciedlają ilości odpowiedzi. Jednak tak jak i w poprzednich pytaniach wykazywany jest duży współczynnik braku zaangażowania.

- Ad. 9. Tylko około 13 % ankietowanych nie korzysta z internetu. Częściej z internetu korzystają ludzie dorośli, co też jest łącznie z ich większym zaangażowaniem w dyskusje społeczne.

- Ad. 10. Część młodzieży nie dostrzega potrzeby korzystania z elektronicznych sposobów komunikacji. W porównaniu z odpowiedziami na inne pytania widać, że z wiekiem przychodzą refleksje i pewne działania są wymuszane przez “życie”.

- Ad. 11. Młodzież dość dobrze radząca sobie z nowinkami świata NT dostrzega to, że ich najbliżsi mają problemy z korzystaniem z nowych urządzeń i rozwiązań technicznych. Zmiany ilości odpowiedzi dla grup wiekowych rozróżnianych jako młodzież szkolna i osoby dorosłe mogą zinterpretować jako zmiany podejścia pokoleń do “rewolucji elektronicznej” - młodsze pokolenia traktują ją naturalnie, a starsze jako coś niezwykłego,

odbiegającego od normy.

- Ad. 12. W związku z pytaniem 11 widać, że młodsze pokolenie w większym stopniu dostrzega negatywne skutki wprowadzania nowych technologii w życie. Starsze pokolenia bardziej zachęcają do tego podopiecznych, co wynika prawdopodobnie z ich zafascynowania techniką oraz dostrzeganiem możliwości uzyskania dzięki nim dobrej pozycji społecznej.

- Ad. 13 i 14. Dobranie słowa "idol" miało za zadanie uzyskanie informacji na temat posiadanych przez ankietowanych autorytetów. Widać, że autorytety i posługiwanie się nimi jest w odwrocie. Mało osób potrzebuje autorytetów, a z wiekiem tendencja ta jest coraz bardziej widoczna. Interpretacja tego zjawiska nie jest jednoznaczna. Może być to objawem postępu technicznego i odwoływanie się do danych (np. naukowych badań) zamiast do osób lub jest to związane z coraz mniejszą ilością osób, które wpisywałyby się w definicje osoby, która takim autorytetem może być. W tym kontekście odpowiedzi na pytanie 14 potwierdzają te problemy w interpretacji wyników.

- Ad. 15. Poczucie tożsamości społecznej przede wszystkim dla osób dorosłych wiąże się z byciem Polakiem. Młodsze osoby w mniejszym stopniu niż dorośli czują się obywatelami Polski. Młodzież bardziej niż osoby dorosłe poczuwa się do tego, że są obywatelami świata. Bardzo optymistyczna jest też zmiana tendencji wśród osób młodych, które częściej niż dorośli utożsamiają się z własnym regionem. Z punktu widzenia rozwoju społeczeństwa informacyjnego tendencja obserwowana u młodych ludzi jest bardzo korzystna. Bardzo złym objawem jest jednak brak poczucia tożsamości regionalnej wśród dorosłych ludzi – oni potem przekazują tę tożsamość młodszym.

- Ad. 16. W większości ankietowani dostrzegają przyszłe zmiany w świecie jako efekt postępu technologicznego. Dorosłe osoby zaznaczały częściej odpowiedź "c", co wynikało prawdopodobnie ze zrozumienia zależności wprost pomiędzy rozwojem postępu technologicznego i wymianą informacji. Młodsze osoby posiadają większą świadomość ekologiczną, podczas gdy z wiekiem ludzie bardziej boją się zmian spowodowanych ruchami społecznymi.

- Ad. 17. Wyniki tego pytania ponownie pokazują brak zaangażowania młodych ludzi w dyskusje na temat świata, który ich otacza, pomimo poczucia tożsamości regionalnej. Więcej interesują się ankietowani tym co się dzieje w kraju niż w regionie. Z wiekiem zaangażowanie w sprawy lokalne rośnie. Wskazuje to na nieśmiałość lub bierność młodego pokolenia w kształtowaniu własnego otoczenia. W stosunku do tendencji wyznaczonej w pytaniu 15 można się zastanowić dlaczego młodzi ludzie pomimo poczucia

tożsamości z regionem nie angażują się w dyskusje na temat jego przyszłości lub dlaczego dorośli dyskutują na temat regionu, nie poczuwając się do bycia “autochtonami”.

- Ad. 18 i 19. Pytanie 18 miało znaczenie tylko dla osób powyżej 18 roku życia i biorąc pod uwagę wyniki frekwencji wyborczej pozostaje mieć nadzieję, że jest to deklaracja udziału w przyszłych głosowaniach lub też miałem szczęście w doborze osób ankietowanych. Pytanie 19 pokazuje, że wykorzystanie nowych technologii powinno zwiększyć zaangażowanie w uczestnictwo w życiu społecznym, co wskazuje na konieczność podjęcia działań celem lepszego wykorzystania nowych technologii do podejmowania dyskusji społecznych.

- Ad. 20. Próbując zinterpretować odpowiedzi mogę wskazać na większe poczucie optymizmu i odważne spoglądanie w przyszłość wśród młodych ludzi.

- Ad. 21. Młodzi ludzie dostrzegają duży nawał informacji natomiast dorosłym brak przede wszystkim motywacji. Młodzież szkolna nie jest zadowolona z systemu szkolenia – ale przy odpowiedziach z pytania 20 widać, że związane jest to z ich wysokim poczuciem własnej wartości, wobec czego bardziej krytycznie oceniają system edukacji. Należy zaznaczyć też istniejący problem braku potrzeby odwoływania się do autorytetów – nauczycieli.

- Ad. 22. Pytanie to sformułowałem używając dwóch odpowiedzi, z których tylko jedna może być traktowana jako prawidłowa. Kojarzenie informatyki jako podstawowej dziedziny nauki wskazuje na brak zrozumienia służebnej funkcji tej dyscypliny. Jednak większość ankietowanych dostrzega fakt, że informatyka ma służyć człowiekowi do osiągnięcia różnych celów, a nie jest “sztuką samą w sobie”. Częste korzystanie z osiągnięć informatyki tylko dla samego korzystania z nich jest często podnoszone jako hamulec rozwoju różnych dziedzin życia ludzkiego.

- Ad. 24. Młodzi ludzie nie mają jeszcze ukształtowanych poglądów na temat tego co będzie miało wpływ na ich przyszłość, ale dostrzegają jak wszyscy silny wpływ społeczeństwa informacyjnego oraz powiązanie z Unią Europejską. Dorośli ludzie mają już jasno określone poglądy na społeczeństwo oparte na wiedzy i bezpośrednio związane z UE – traktują je jako swoją szansę na lepszą przyszłość.

- Ad. 25. Odpowiedzi na to pytanie w bardzo złym świetle stawiają edukację prawną młodego pokolenia. Z wiekiem dopiero dowiadują się oni, że piractwo nagrań muzycznych czy komputerowe to przestępstwo, za które grozi rzeczywista kara. W trakcie szkoleń ankietowani byli zdziwieni gdy dowiadawali się o rodzajach zabezpieczeń stosowanych przez właścicieli praw autorskich. Dopiero świadomość tego, że

pirat komputerowy (każdy indywidualnie) jest rozpoznawalny poprzez zaimplementowane w aplikacjach rozwiązania uświadamiała to że jest to czyn, którego nie powinno się dokonywać ze względu na duże prawdopodobieństwo poniesienia kary. Wskazanie darmowych zamienników dla pirackiego oprogramowania było zaskoczeniem dla wielu osób.

Ogólne wnioski z przeprowadzonych przeze mnie badań ankietowych dotyczą: braku poczucia tożsamości regionalnej, braku refleksyjnego postrzegania spraw, z którymi spotykają się ankietowani codziennie, braku umiejętności sprawnego posługiwania się informacją, bardzo złej edukacji prawnej.

Biorąc pod uwagę wykazaną dużą rolę internetu jako medium interaktywnego warto inwestować zarówno w rozwój rozwiązań technicznych dla ludności (pole działania dla dostawców usług telekomunikacyjnych – rynek wzrostowy) jak i działania edukacyjne mające na celu poprawę wymienionych wyżej złych wskaźników (programy edukacyjne w szkołach i kampanie informacyjne połączone z prezentacjami dla mieszkańców gmin).

Prezentacja:

Wspomniana wyżej ankieta miała za zadanie uzyskanie “czystej wiedzy” ankietowanych na tematy dotyczące szerokiego spektrum społeczeństwa informacyjnego. Po wypełnieniu ankiet zaprezentowałem poniższe slajdy własnej prezentacji autorskiej – załącznik nr 2.

Prezentację tą opracowałem w oparciu o dostępne materiały na temat społeczeństwa informacyjnego z dokumentów rządowych, stron internetowych prezentujących zagadnienia SI oraz w oparciu o posiadaną wiedzę. Prezentacja w celu uatrakcyjnienia, a także i uzyskania skojarzeń omawianych problemów z naszym regionem została wzbogacona o zdjęcia pochodzące z powiatu skarżyskiego i okolic. Została również uzupełniona o linki do stron internetowych związanych z naszym regionem oraz do stron internetowych prezentujących darmowe oprogramowanie i informacje o SI.

Prezentacja posiadała dwie wersje: pełną i okrojoną. Wersja pełna była prezentowana bezpośrednio na spotkaniach z osobami wypełniającymi ankietę. Wersja okrojona została umieszczona na stronach internetowych (m.in. strona Związku Powiatów Polskich) oraz prezentowałem ją na ogólnopolskim szkoleniu pełnomocników ds. społeczeństwa informacyjnego w grudniu 2005 roku w Warszawie organizowanym przez ZPP.

Część slajdów jak i wyników ankiet została wykorzystana w prezentacji na szkoleniu dla radnych z terenu powiatu skarżyskiego i kierowników jednostek organizacyjnych powiatu

w czerwcu 2006. Celem szkolenia było przedstawienie problemów bezpieczeństwa i porządku publicznego, a prezentowane slajdy obejmowały ten problem z uwzględnieniem bezpieczeństwa teleinformatycznego i jego aspektów prawnych.

Podsumowanie:

Przeprowadzone przeze mnie badania ankietowe i szkolenia dały w mojej ocenie ważne dane na temat tego jaka jest świadomość społeczna w tematach mających znaczenie dla tworzenia nowoczesnego społeczeństwa opartego na wiedzy. Podjęte przeze mnie działania mogą służyć także jako materiał do opracowania programów edukacyjnych dla szkół powiatu skarżyskiego.

Załączniki 2

1. Przedstawienie graficzne i liczbowe wyników ankiety;
2. Widoki prezentowanych slajdów prezentacji dot. społeczeństwa informacyjnego;

Opracował:

Paweł Rzuchowski

**PEŁNOMOCNIK DS. SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO
POWIATU SKARŻYSKIEGO**

Starostwo Powiatowe w Skarżysku-Kamiennej

Uwaga do korzystających z niniejszego sprawozdania i załączników do niego:

Osoby korzystające z niniejszego materiału proszę o zamieszczenie źródła (strona BIP urzędu) i autora sprawozdania wraz z powiadomieniem o zakresie i celu wykorzystania na adres: po@skarzysko.powiat.pl